

Numedede hena avahoho de Sida nuti

Duko fofuawo fe haboba fe
takpekpe toxè tso Sida nuti.
Fe 2001 fe yleti Masa 25 lia
vasede 27 lia dzi

Dukofofuawo fe haboba

Numedede hena avahoho de Sida n̄uti

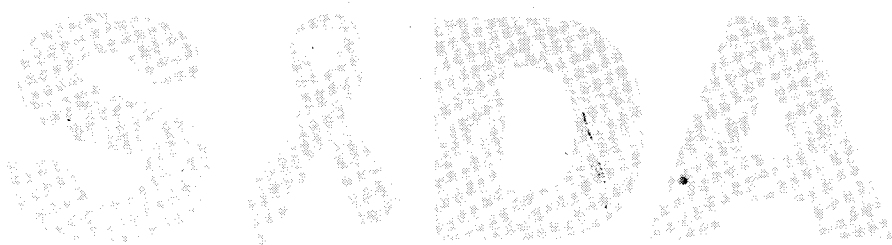
Duko fofuawo fe
haboba fe takpekpe
toxè tso Sida n̄uti.
Fe 2001 fe yleti Masa 25
lia vasede 27 lia dzi.

Texte Français Traduit par

Ama NOMENYO

Dukofofuawo fe haboba.

VXH/SIDA

Tata

Dukofofuawo fe haboboa fe nunlölögã fe dōwofea fe xɔ si fe tame wosi dzo dzĩ dɔ si le kpe dɔm edzi be haboboa dui kpikpa be yea hoa ua dɛ Sida ɲuti eye yeahe takpekpe tɔxea me valawo fe susu ava Sida dzi (Duko fofuawo fe haboboa fe tata 206341 C/ Eskinder Debebe)

VXH/SIDA

Xexeame fe masomaso

Nya vovovo siwo le agbalè me

- 1 Ngɔdonya
- 5 Nume dɛdɛ tso avahoho dɛ Sida ɲuti
- 15 Dɔwɔwɔ le kɔkɔfɛ
- 19 Mɔxexe
- 22 Gbedada, megbenɔnɔ kple dɔyɔyɔ
- 24 Sida kple ame fomea fe dzenawo
- 26 Amesiwɔ ate ɲu axɔ dɔlelea kaba
takpɔkpɔ nyuie wu
- 28 Devi siwo Sida na be wotrɔzu tsɛdeviwɔ
kple esiwɔ ate ɲu axɔ dɔlelea bobɔɛ
- 29 Nusiwo ate ɲu agblè le hadome
gbenɔnyawo kple gadimɔnu nyawo
gome la dzi dɛdɛ kpɔɔ
- 31 Numekuku kple ɲɔdɛdɛ
- 34 Sida le nuto siwo me wole ava wɔm le
kple dzɔdzɔme nugblè nuwo.
- 36 Nudɔwɔnuwo
- 40 ɲkulele dɛ nu ɲu

Ngodonya

Ne xexeame dzi be monukpokpo sue kekeake nano ye si hena dzidzedze kpokpo le avahoho de Sida nti me la, elebe dekawowo ga de nano anyi afisi wda fofu efe nuswo le nyuie wu.

Numedede hena avahoho de Sida nti ye nye nuwuwu na fe deka fe amewo fe susu nyonyo, ha hoa kata fe tsotso kple edokui vanyavanya.

Nye mɔkpokpo gɔto ye nye be nune dede sia na di afia be wodo da de anyi to dziɖuɖwo, habɔɔ vovovowo, dokuisino dɔwɔfewo kple hahoa kata dzi kuɖe dɔvo sia fe nugbegblɛwo nti.

Keke vasede fifia, Sida le ame million 36 adewo, eye wɔwu ame million 22 a dewo.

Le esime woda asi de numedede sia dzi le fe 2001 fe yleti Masa 25 lia dzi vasede 27 lia dzi le dukɔfofuawo fe takpekpe toxea me la, xexeme dukowo qui be yewoaxe mo na Sida fe takeke de edzi le xexeame eye yewoa de efe nugbegblɛa wo dzi kpɔto.

To egbo be nune dedea da asi de dodo ga de dzi ntu ha la, elebe nusiwo le vevie la me nako :

Gba : Kakaɖedzi nano anyi be amesiame, le afisiafi, vevieto shewo nanya alesi woaxe mo na dɔlelea.

Evelia : Woatsi nusi ate nu anye dɔlelea xoxo le ame nu fe nonome vɔɖi to la nu : Devia fe dɔlelea xoxo le dadaa nti.

Etolia : gbedada le amesiwo katà xò dọlelea ɲuti.

Enelia : Numekuku dɔawo dziyiyi hena abota sisi tikea dzidzi kple gbedada ;

Atolia : woatsɔ belele na amesiwo ɲuti Sida gblẽ nu le, vevieto tsɔevi siwo wu ame million 13 xoxo.

Ne míedzi be miaɖu avahoho ɔ Sida ɲuti dzi la, elebe mɔnu siwo le vevie la nɔnɔ míasi. Elebe fe sia fẽ miazã ga abe tso milliard 7 vasede 10 dzi ene hena ava la hoho le dukɔ siwo si mɔnu mele alo siwo si mɔnu suea ɔ le la me.

Ga sia atso dukɔ siwo me dọlekuia gblẽ nu le la gbɔ.

Le Afrika, ɲɔnɔlawo le agbagba dzem eye dziɖuɖuawo ɖui be yewoado lamesè nyawo fe gakaka ɔ ɲɔ. Elebe míakpɔ ɲudzedze le esia ɲuti gake mede ha ɔ o.

Afrika dukɔwo kple dukɔ siwo le ɲɔɔdede fe mɔ dzi la hiã kpekpeɖeɲu vevia ɔ hena wofe dukɔmeviwo fe hiãhiãwo ɲu ɔɔɔ. De susu sia ta, le efe numedede me takpekpea lɔ ɔ edzi be woado gakaka wonade anyi le xexeame hena avahoho ɔ Sida ɲuti kple hena lamesẽ si dim dukɔwo katã le fifia do ɲɔ nã fe nuwuwu.

Dziɖuɖuawo, habɔɔwo, hahoa, ɖokuisi nɔnɔ dɔwɔfewo na ga milliard ɔka kple edzi vɔwo alo wodo ɲgbe be yewoanae.

Nuawo dze egome nyuie, gake mede o.

Mele dziɖuɖuawo, hahoa, ɖokuisi dɔwɔfewo kple habɔɔwo kpem be woana kpekpeɖeɲu hena avahoho ɔ Sida ɲuti to mɔwó katã dzi.

Le ava sia me, vovototo mele mía me o, le duko gãwo kple duko siwo le ngo dede mĩ dzi la me o le duko siwo kpo hotsui la kple duko dahewo me o, ke futo ñeka si menya lifowo o, eye wõle nugblẽm le dukowo katã n̄uti la ko.

Ke elebe mia nyae bena Sida le nugblẽm le duko siwo kpo hotsui la kple esiwo dahe la n̄uti eye be wõga gblẽa nu le duko dahewo n̄u wu elabena avawonuwo mele wosi woakpe ako kple dolelea nenyẽ be wolé dɔ la vo o.

Dzo si numedẽdẽa de amewo me kple lɔlɔnu si wóde wome la, ado n̄usẽ lamesẽ dɔwɔla, nufiala kple habɔɔwo fe ngonɔla akpe akpe siwo le ava hom ñe Sida n̄uti le xexeame fe akpa siwo aheadada ñi te ño kple ame million geɖe siwo le fukpem to dɔlele sia me. Tso azɔ dzi la, woanyae be amewo le agbagba dzem le xexeame azɔ - kple ga - hena ava la dzi ñuɖu na ame fomea katã fe viɖe kpɔkpɔ.

Kofi A. Annan

Duko fofuawo fe habɔɔa fe nunɔlagã

Numedede tso avahoho de Sida n̄uti

Xexeme dɔ de xexeme kuxi n̄uti

1. Mí, dukplɔlawo kple dziɖuɖu ngɔnɔlawo, dukɔwo kple dziɖuɖuwo fe amedɔɔwo mí kpe ta le dukɔɔfuawo fe habɔɔa fe zi nɔfea tso fe 2001 fe yleti masa 25 lia vasede 27 lia dzi kuɖe takpekpe gã fe gododo blaeye vo adɛlia fe gododoa n̄uti, takpekpe si woyɔ kpata le fe 2000 fe yleti Adeamakpɔxe fe n̄eke etɔlia fe dɔɔ 55/13 dziwɔwo me alebe woalɛ n̄ku de Sida fe nonome vovovoawo n̄uti hena ako kpekpe kpli eye woanyɔ le amewo me le xexeambe be woado n̄usɛ dɔwɔnawo kple n̄utetewo le dukɔwo me le nutowo me kple xexeambe hena ava hoho de dɔlelea n̄uti le afisiafi.
2. Le esime wotsi dzimaɖi vevie elabena Sida, de efe takeke kple efe nugbegbe ta nye xexeambe fe kuxi eye wɔnye d̄ikeke vevyawo dometo d̄eka si le nugblɛm le amegbetɔ fe agbe kple efe nyenye n̄uti kple ame fomea fe dzenawo n̄udɔwɔwo hele mɔ xem na ngɔdede le hadome gbe nono kple gadimɔnu nyawo

le xexeame katā le afisiafi le dukome le nutome,
le fomea me kple ame n̄uti ;

3. Le esime wotsi dzimaɖi vevie be le fe 2000 fe nuwuwu ame million 36,1 lé Sida le xexeame, ame 100 liawo fe 90 lé Sida le dukɔ siwo le ngɔdede fe mɔ̄dzi kple ame 100 lia fe 75 le Afrika dukɔ siwo le Sahara fe Anyigbe me ;
4. Le esime wode dzesi be amesiame, hotsuito kple amedahe, aleke ke anye fe si wòxɔ, eɖanye n̄utsu alo nyonu, aleke anye efe n̄utigbalē, xɔ Sida, vevieto le dukɔ siwo le ngɔdede fe mɔ̄dzi la me eye be nyonuwo, sohewo kple ɖeviwo vevieto ɖetugbiwo nye amesiwo ɖo sia ate n̄u alé boboe ;
5. Le esime wogatsi dzimaɖi be Sida fe takeke ɖe edzi anye moxe nu, vevieto na wɔwɔ ɖe xexeame fe ngɔdede fe taɖodzинуawo dzi abe alesi wo ɖui le fe 2000 lia fe takpekpea me ene ;
6. Le n̄kuɖoɖo kple kpeɖoɖo nusiwo dzi woda asi ɖo le avawowo ɖe Sida n̄uti :
  - Le fe 2000 fe numeɖeɖea me, le fe 2000 fe yleti Anyonyo 8 lia dzi.
  - Dunyagbɔgblo fe numeɖeɖe kple nufowowo kple susu yeyewo alebe woana n̄uɖoɖo ɖoɖo siwo dzi woda asi ɖo le xexeme takpekpe tso ngɔdede le hadomegbeno nyawo me le fe 2000 fe yleti siamlom gbatoa dzi.
  - Dunyagbɔgblo fe numeɖeɖe kple ɖoɖo kple susu yeyewo hena wɔwɔ ɖe numeɖeɖea kple Beijing fe dɔwɔwɔ ɖoɖo si dzi woda asi ɖo le fe 2000 fe yleti Masa 10 lia dzi ;

- Dodo vevi siwo wowo hena xexeme takpekpe tso dukomeviwo kple ngodede nuti le fe 1999 fe yleti siamlom 2 lia dziwowo dziyi ;
  - Nutome yoyo alebe woawo dodo hena awawo de Sida nuti le Asie kple Pacifique le fe 2001 fe yleti Afɔfie 25 lia dzi ;
  - Numedede kple Abuja fe dawo dodo tso Sida, yomekpɛ kple do xole ame nu bubuawo le Afrika le 2001 fe yleti Afɔfie 27 lia dzi ;
  - Iberika kple Amerika dukowo fe tatowo fe takpekpe si wowo le fe 2000 fe yleti Adeamakpoxe fe nkeke 18 lia fe numedede ;
  - Caraibe dukowo fe dawo asi le asi me hena avahoho de Sida nuti fe takpekpe si wowo le 2001 fe yleti Dzodze 14 lia dzi ;
  - Ablotsi dukowo fe dekawo ha fe dawo dodo :
  - Alotsotsɔ de avahoho de Sida, atiketsi kple yomekpɛ nuti le ahedada dzi dede kpɔto fe dodo si wowo le fe 2001 fe yleti Dame fe nkeke 14 lia dzi ;
  - Baltica dukowo fe numedede hena mɔxexe na Sida fe dodo le fe 2000 fe yleti Dame lia dzi ;
  - Asie titina fe numedede tso Sida nuti le fe 2001 fe yleti Dame 18 lia dzi.
7. Le esime woka de edzi be elebe yewoaso asi alotsotsɔe aho ava de Sida nuti le esime woato nane le fe 20 siwo va yi la me fe dawowowo kple nufiafiawo me ;

8. Le esime wode dzesi kple dzimadi tsitsi veviadɛ be Afrika, vevieto Sahara fe Anyigbe dukɔwoe nye afisi Sida le nugblɛm le wu eye wɔle mɔxɛm na ngɔdɛde kpɔkpɔ, dɛkawɔwɔ le hadome gbenɔnyawo me dɔdɔ me nɔnɔ le dunyagbɔgbɔ nyawo me, nuɖuɖu fe dedienɔnɔ, agbenɔnɔ fe mɔkpɔkpɔ eye wɔnye agba si le nugblɛm le dukɔwo fe gadimɔnu nyawo nɔti eye be Afrika fe nɔnɔmea fe nɔsɛsɛ hia be woadɔ asi dɛ dɔdɔ veviwo dzi le dukɔme, le nutome kple xexɛame ;
9. Le esime wotsɔ nudzedze blibo xɔ dɔdɔ siwo dzi dukɔ fe tatɔwo kple dudɔnɔnɔla gbɔtɔwo tso Afrika woadɔ asi dɔ le fe 2001 fe yleti afɔfiɛ fe takpekpe tɔxɛa me le Abuja, vevieto alesi woɖui be yewoatsɔ yewofɛ dukɔme fe me gakakawo fe alafa dɛkaliawo fe 15 aɖɔ lamesɛ nyawo dɔ hena avahoho dɛ Sida nɔti eye le esime wode dzesi be dɔdɔ siwo dzi dukɔ siwo fe ganyawo mede ngɔ o la da asi dɔ le go sia me la xexɛme dukɔwo naga kpe dɛ wo nɔti wu ;
10. Le esime wogade dzesi bena Sida ga le nugblɛm le dukɔ bubuwo me eye fuɖɛname siawo fɔmevi le woawo hã lalam, vevieto le Caraibes dukɔwo me afisi Sida, dɔ xɔ le ame nɔ sia de ngɔ le, Afrika dukɔ siwo le Sahara fe Anyigbe kpadzi, Asie kple Pacifique afisi ame millions 7,5 lé dɔ sia le xoxo megbe la, Latin Amerika dukɔme afisi ame million 1,5 woxɔ dɔlɛkuia le alo wolé dɔ la le kple Titina kpakple yedzɛfe Blotsi afisi dɔa xoxɔ le amenɔ le ngɔdem le kaba kaba eye dɔdɔ gobia dɛke mele o la, dɔlelea aga keke ta dɛ edzi kaba eye wɔagblɛ nu le xexɛame ;
11. Le esime wode dzesi be ahɛdada, ngɔ madɛmade kple agbalɛ manyamanya woe nye nusiwo na be Sida le ta

kekem ɔe edzi, eye le esime wode dzesi be ɔlelea na be aheadada le nusẽm ɔe edzi eye wõle mɔxẽm na ngɔdede le dukɔ geɔe me le xexeame eye wõle be woadzi ɔɔfe ne kaba ;

12. Le esime wode dzesi be awawo kple dzɔdzɔme nu vaveme woe na be ɔlelea le takekem ;
13. Le esime wogade dzesi hã be nukpedede nkume, ɔɔquizizi, vovototo dede kotawo me kple ɔeke matsɔ le eme kpakple nuawo maylamayla le mɔxexe na ɔlelea fe ntetewo dome gblẽm eye wõna be ɔlelea ga le nugblẽm ɔe edzi le amewo, fomewo, hahoa kple dukɔwo ntiti eye wõle be woakpɔ ɔɔfe nawo ;
14. Le esime woto asi edzi be sɔsɔenyenyẽ le ntsu kple nyɔnu dome kple wofe ngɔdede kpɔkpɔ wonye monu vevi siwo dzi woato ana be ɔlelea fe nugbegblẽ le nyɔnuwo kple ɔetugbiwo ntiti naɔe kpɔto ;
15. Le esime woda asi ɔe edzi be le ɔɔvɔa ɔewo abe Sida ene gome, elebe woayɔ ɔɔ amea eye wɔanye nudɔwɔnu vevito alebe vivivi amea nawo efe dzena nɔɔɔ be wɔate nu ano lãmesẽ me le goawo katã me ;
16. Le esime woda asi ɔe edzi be keke ɔe ame fomea fe dzenawo kple efe ablɔɔe blibo ntiti kenken le xexeame nye nu vevia ɔe le ɔɔ si wo ɔɔ anyi le xexeame hena awahoho ɔe Sida ntiti vevieto le mɔxexe na ɔlelea, ɔɔyɔyɔ, megbenɔɔ kple gbedada gome eye wɔɔe na Sida fe nugbegblẽa dzi kpɔto na, he xea mɔ na nukpe dede nkume kple vovototo dede kotawo me fe wɔna siwo wɔhe na va na amesiwo le Sida lem alo ate nu ali la ;

17. Le esime wode dzesi be dodo siwo dzi woada asi do le dukowo, nutowo kple xexeame hena avahoho de Sida nuti la, elebe woali ke de muxe, doyo, megbenon kple gbedada dzi eye wonye nusiwo woatsa akpe de de tsotsa le amesiwo xa da va nuti eye wonye zode si woawo hena avahoho de dolelea nuti la ;
18. Le esime wogade dzesi be elebe woake de tadodzinu siwo woawo be woaxe mo na dolelea le numede sia me na muxe na dolelea eye wo le be dukowo kata nagan gbe tem de muxe na dolelea dzi, vevieto to amewo fe susu nyonyo me le hehenana, nuqu, nyanyanana kple lamese nyawo fe dowedo ;
19. Le esime wokpo de dzesi be, doyo, megbenon kple gbedada ana kpekpede na muxe monu nyieto elabena wo de na mo be woa xa tofodo nyawo kple dodokpo siwo amadeke makpo o eye woga de na mo be amesiwo le da lem la kple amesiwo atenu axo dolele sia bobe la nano kadede me kple dowedo eye woagaxo nyanyananawo, tofodo nyawo kple nusiwo judo woawo hena muxe na dolelea ;
20. Le asi toto dadeasi vevi si dekonu, fome, susuwo kple hose hame woatenu awo le muxe na dolelea kple gbedada, doyo kple megbenon fe dowedo ku de duka desiade fe wonawo kple alesi woha be woade bubu ame fomea fe dzenawo kple abode blibo nuti ;
21. Le esime wotsa dzimaqi tsitsi de dzesi be nugblenua dewo le gadimonu nyawo, hadomegbenon nyawo, dekonu nyawo, duniyagboblonyawo, ganyawo kple senyawo gome xea mo na amewo fe susu nyonyo, hehenana, muxe, gbedada, doyo kple megbenon fe nutetewo ;

22. Le esime wode dzesi be ele vevie be woado nudowo nuwo anyi le amefomea gome le lamesẽ nyawo kple hadome gbenonyawo gome le dukɔa me alebe woada gbe le amewo nu kple mɔxexe na dɔlelea le dɔwɔfewo, dɔyɔyɔ kple megbenono nyuietowo alo nɔsẽ dodo esiwo li tsã ;
23. Le esime wode dzesi be mɔxexe, dɔyɔyɔ kple gbedada fe dɔdɔawo fe dzidzedze kpɔkpɔ bia agbenono totro eye wòto vovototo made made kotawo me dzi vevieto, abotasisiwo, aɲedodo, nusiwo me dplẽkuiwo mele o, aminuwo, abuidonu siwo le dzadze kple atikewo kpakple atike siwo dɔlela azã kple monu siwo dzi woato anya dɔ si lem amea le kple numekuku kple ngɔdede fe monu vevitowo ;
24. Le esime woga de dzesi be atikeawo kple aɲaɲu monuawo fe gawo kpɔkpɔ yesiaɲi kple gadimonu nyawo fe anyinono nye nu vevi siwo me woatsɔ dɛ le eye wòhiã be woa dɛdɛ atike siawo fe asi kpɔto asi le asi me kple dɔkuisino dɔwɔfewo kple atike dzrafewo ;
25. Le esime wode dzesi be atikeawo fe asi fe dziɲiɲi kple afisi woxona wo tso na kple lamesẽ dɔwɔfewo fe agbo masomaso le mɔ xem na dukɔ gedewo be woaho ava dɛ Sida nɔti vevieto na amesiwo dahe wu, le esime woa dɔ nku nɔtete siwo wowo alebe amesiwo hiã atikeawo la, nate nu afle wo ga gbɔea dɛ ;
26. Le esime wokpɔ nudzedze tso nɔtete siwo dukowo wo hena nuyeyewo dɛdɛ dɛ go kple dukɔme dzo dɔwɔfewo dodo dɛ ngo vevieto esiwo dea bubu xexeme se nɔti alebe wo fe dukowo nateɲu akpɔ atikeawo eye woakpɔ wo fe lamesẽ ta, eye le esime wode dzesi be asitsatsa fe asidede gbale te fe wonawo

le xexea me awo nane tso atike veviwawo kpokpo kple
wo wawo kpakple atike yeyewo wawo fe asi si
woadzra woe dzi ;

27. Le esime wode dzesi be dukoa dewo kpo ngodede le
wofe dawawawo me hena dolelea dede da to
dodowawo kple dodeasi gbogbo dodo me, hahoa fe
susudedewo, nuncamesiwo nudawo nyuie, kple
amatsigbewo nudawawo ; mawexexe na dolelea, doyoyo,
megbenono kple gbedada ; hehenana kple nyanyanana
dowo ; nutete hena dawawo asi le asi me kple hahoa,
amesiwo lé Sida kple hatsotso siwo axo dolelea kaba
kple ame fomea fe dzenawo dodo de ngo kple wota
kpokpo ; eye le esime wode dzesi be ele vevie be
miafofu miafe nunyawewo eye miade nunyawo tso
eme to kpekpedenunana kadede dodo anyi le nutoame
kple xexeamé, kpe de duko siwo kpo hotsui kple esiwo
dahe kpekpedenunana kadede le duko dahewo dome
kple kpekpedenunana kadede le go etawo me ;

28. Le nkulele de enu be ga si wozà hena avahoho de
dolelea nuti le dukome kple xexeamé godoo meso kple
dolelea fe takeke de edzi o ;

29. Le esime wode dzesi be ehià be woado nusè
monukpokpo siwo le dukowo si le nutoa wo me le
avahoho de Sida nuti me, nusi hià ame, ga kple
adaju monu gedewo, kple dawawo kple dukome
kpekpedenu nana kadede gà de kple nutome kple
xexeme kpekpedenu nana kadede gedé ;

30. Le esime wokpoe de dzesi be fe si wonyi de duko
gawo kple wofe dowo fe akontawo le duko siwo le
ngodede fe mò dzi kple duko siwo qui be yewoaka ga
hena avahoho de Sida nuti la fe nutetewo dzi dem kpoto ;

31. Le kpe dodo edzi be dodeasi vevia de kpo fomea fe nkume le mōxexe na dōlelea, dōyōyō, megbenōnō kple gbedada fe dōwōnawo me na amesiwo xō dōlelea, le de tsotsō le eme be nōnōme vovovowo le fomea si le dekonu, hadome gbenōnō kple dunyagbōgblo nyawo gome ;
32. Le kpe dodo edzi be, to vovo na hahoa fe dodeasi vevia la, ele vevie be dōwōwō asi le asi me kple dziḍuḍuwo, duko fofuawo fe habōbōa fe dōwōlōdze vovovoawo, dziḍuḍu, habōbōwo, Sida dōlelawo, hatsotso siwo ate ŋu axo dōlelea bōbōe, dōyōyō kple aḍaṇu ṇutinunyalawo, sukuwo, dokuisinōnō habōbōwo, adzodo habōbōwo kple atike wōlawo, atike numekuku dōwōfewo, dōwōlawo taulihawo nyadzodzō dōwōlawo, sewōfemenolawo, habōbōwo, hahoa kple hōse habōbōwo kple dufiawo ;
33. Le esime wode dzesi be dodeasi vevi kple amesiwo Sida lé la fe kpekpedeṇu nana le vevie, eye be ele alea na schewo kple amesiwo le dukōa me le avahom de Sida ṇuti le goawo kaṭā me, eye le esime wode dzesi be dōdowo wōwō le go sia me hiā wofe kpekpedeṇu na dōawo wōwō kple dōdōawo wōwō la ;
34. Le esime wogakpoe de dzesi be ṇutete siwo xexeme kpekpedeṇunana habōbō siwo dui be yewoaho ava de Sida ṇuti, abe ṇutete siwo titsogadzi kple ṽleti kakà habōbōa le xexeam wole wōwōm le tefe siwo Sida le nugblēm le wu la ene ;
35. Le ṇudzedze kpokpo le dodeasi gbato si duko fofuawo fe habōbō fe aḍaṇu dōha si kpōa Sida fe nyawo gbō fe aḍaṇu dō ha (ONUSIDA) wō le dukōfofuawo fe habōbōa me kuḍe avahoho de Sida ṇuti fe dōdōa ṇuti

eye le esime wode dzesi be aɗaɗuɗoha da asi ɔe xexeme ɔɔɔ tso Sida ɗuti dzi le fe 2000 yleti. Dzome me si ate ɗu akpe ɔe ɔuko kple amesiwo katà fe asi le ɔɔɔ sia me ɗuti le esime wotsɔ ɔe le nonome toxe siwo me dolelea ate ɗu akeke ta ɔe edzi le xexeame fe akpa ɔewo ;

36. Míele eme vum be míe ɔui be miadzi ɔofe na Sida fe akonta la le esime miada asi ɔe ɔɔɔ siwo gbɔna la dzi, le esime miatsɔ ɔe le nonome vovovoawo me ku ɔe nutowo kple dukowo fe wonawo ɗuti le afisiafi le xexeame.

Dzodede wɔnawo me tso kɔkɔfe ke

Nenye be wodzi be woakpe ako kple dɔlele
sia nyuie la, ehià be woade dzo wɔnawo me
le afisiafi le hahome.

Dzo si dziɖuɖuawo de avahoho ɖe Sida nɔti
wɔnawo me be wɔana akɔnta nyuiewo la, mede
haɖe o. Dukomeviwo, adzɔtɔwo, ɖokuisinɔɖɔfewo
adze agbagba be woɖe asi nana wɔnawo me blibo.

Egome enye be amesiame naɖui eɖokui dzi be
yeawɔe eye woada asi ɖe ɖoɖo nyuietɔwo dzi.

Le dukɔa me

37. Tso fifia da asi na fe 2003, woada asi de dɔdɔ vovovowo dzi le dukɔa me eye woaka ga na avahoho de Sida nɔti fe dɔdɔawo hena ako kpekpe kple dɔlelea, siwo awɔ ava kple nɔkpɛ dede nɔkume na ame, dɔdɔizizi kple deke matsɔ le me ; si akpɔ dɔlelea fe nyawo gbɔ le nɔtsu nyenye alo nyɔnu nyenye gome kple fe xoxo ; si ade mama dede amewo me kple amewo dede de aga ; si ado nɔsɛ dɔwɔwɔ asi le asi me gbɔgbɔ le dukɔmevi fufluawo kple adzɔwɔ dome to amesiwo xɔ Sida dɔlelea la, amesiwo ate nɔ axo dɔlele sia bobɔe abe nyɔnuwo kple sɔhewo fe kpekpe deɔnunana me ; ga si woka le dukɔa me la ye woatsɔ awɔ dɔdɔawoe, gake ga agate nɔ atso tefe bubuwo ava le kpekpe deɔnu nana kadede le xexeame fe dɔdɔa me ; dɔdɔawo auli ame fomea kple efe abɔde blibowo fe dzenawo ta eye woakpɔ wota. Gakpe de esiawo nɔti la, mɔnɔkpɔkpɔ hena lamesɛ nyuie mɛnɔnɔ kple zɔdɔde na sɔsɛnyenye le nɔtsu kple nyɔnu dome si atso de le emetsonuwo, amesiwo atɛnu axo dɔlelea bobɔe, mɔxexe ne, dɔyɔyɔ, gbedada kple megbenɔnɔ siwo ade dɔlelea fe nɔgbegblewo dzi kpɔtɔ kple esiwo ado nɔsɛ mɔnu siwo li le lamesɛ, hehenana kple se fe dɔwɔfawo me.
38. Tso fifia da asi na fe 2003, woatsɔ mɔxexe na Sida, dɔyɔyɔ, gbedada kple megbenɔnɔ, kpakple dɔdɔ vevi siwo dzi woda asi dɔ hena dɔlelea dzi dede kpɔtɔ la, ade nɔdɔdede dɔdɔa me abe le aheadada dede dɔ, dukɔme gakakawo kple dɔfe vovovoawo fe nɔdɔdede dɔdɔawo ene.

Le nuto gāwo kple le nuto viawo me

39. Habɔbɔwo kple nutome kpekpedeɖu nala wo kpekpe kplɛ kpekpe dɛ wo nɔti be wofe asi nana dɔfe didi na masomaso me, woadɔ kpekpedeɖu nana kadede kple dɔwɔwɔ asi le asi me fe wonawo dɔ le nuto gā me, nuto vi me kple xexeme dukɔwo me eye woadɔ asi dɛ dɔdɔwo kple nuɔdɔdɔwo dzi le nutogā me hena megbenɔ na nusɛdodo nɔtete le dukɔ me.
40. Megbenɔ na susu siwo katã woadɛ le nuto ga wo kple nutoviwo me kuɛ Sida nɔti abe xexeme kadede hena avawɔwɔ dɛ Sida nɔti le Afrika (PISIDAF) kple Afrika dɔdɔ kpakple dɔwɔwɔ dɔdɔ le Afrika fe ngɔdede takpekpe kple CEA ene : Elebe ngɔnɔlawo natsi Sida dɔlele nu. Abuja fe dɔwɔwɔ dɔdɔ kple numedede tso Sida, yomekpɛ, dɔxɔleame nu bubuawo le Afrika ; Caraibe dukɔwo fe dɔwɔwɔ asi le asi me hena avahoho dɛ Sida nɔti le CARICOM me ; CESAP fe nutome yɔyɔ hena asidada dɛ dɔdɔwo dzi na avahoho dɛ Sida nɔti le Asie kple Pacifique ; Baltique dukɔwo fe susu kple dɔwɔwɔ dɔdɔ ; aɖaɖu kpekpedeɖu nana kadede habɔbɔ hena avahoho dɛ Sida nɔti le Latin Amerika kple Caraibes me ; kple yevuwɔ fe dɛkawɔwɔ habɔbɔ fe dɔwɔwɔ dɔdɔ ; alɔtsɔtsɔ dɛ avahoho dɛ Sida, atiketsi kple yomekpɛ nɔti le aheadada dzi dɛdɛ kpɔtɔ dɔdɔ me.
41. Nusɛdodo avahoho dɛ Sida nɔti fe nutowo me dɔdɔawo wɔwɔ me.
42. Nusɛ dodo kple kpɛkpedeɖu nana habɔbɔwo nakeke ta eye woadɔ nusɛ dɔwɔwɔ asi le asi me, dɛkawɔwɔwo kple nutogā me dɔwɔlɔdzewo ;
43. Dukɔ fofuwɔ fe habɔbɔ fe gadimɔnunyawo kple hadome gbenɔnyawo fe aɖaɖu dɔha kpekpe be wɔbia tso nutome dɔdzikpɔhawo si be woana megbe na avahoho dɛ Sida nɔti fe wɔna siwo wɔdɔ anyi le dukɔame le wofe nutoame la, ku dɛ wofe dɔwɔwɔ yeyi kple wofe nɔtetewo nɔti ;

Le xexeame

44.   Ɔutetewo dodo ɔe ngo kple dukɔfofuawo fe habɔɔa fe dɔwɔɔdze vovovoawo fe dɔwɔwɔ asi le asi me ɔe edzi kple kpekpeɖeɖu nana na ɔɔɔa ɔe wɔwɔ hena avahoho ɔe Sida ɔuti si me woano totom edziedzi, si ali ke ɔe ɔɔɔ siwo wɔwɔ le numeɖeɖe sia me la dzi.
45.   Mɔɖeɖe be kpekpeɖeɖu nana kadede vāvā nana duko fofuawo fe habɔɔa fe dɔwɔɔdzewo kple xexeme habɔɔ siwo fe asi le avahoho ɔe Sida ɔuti fe wonawo me la dome.
46.   Ɔusɛdodo dɔwɔwɔ asi le asi me kple kpekpeɖeɖu nalawo le dziɖuɖu dɔwɔfewo kple ɔkuisinɔɔ dɔwɔfewo dome, eye le 2003 me ne edidi wu nu la, woɔɔ dɔwɔwɔ monuwo anyi ado ɔusɛ wo alebe ɔkuisinɔ dɔwɔfewo kple hahoa kpakple amesiwo lé Sida kple amesiwo ate ɔu axɔe bɔbɔe la fe asi nana ava la me.

Moxexe

Elebe moxexe na dolelea nanye gomedokpe na mia fe dowa.

47. Tso fifia da asi na fe 2003, elebe woada asi de dukome tadodzinuwo dzi ana wo yeyiye alebe woake de xexeme tadodzinu si wowo na moxexe na dolele alo dolelea dzi dede kpoto le sohewo, nutsuwo kple nyonu siwo xo tso fe 15 vasede 24 dzi, tso alafa deka liawo fe 25 tso fifia da asi na fe 2005 le dukosiwo me dolelea le nugblen le wu la me kple alafa deka liawo fe 25 le xexeamo tso fifia da asi na fe 2010 la dzi eye woado nusè nuteteawo be woake de tadodzinu siawo nuti eye woawo ava de nudodjiwo kple vovototo dede nutsu kple nyonu dome fe nonomewo kpakple masomaso nyenyewo le nutsu kple nyonu dome le Sida gome le esime woado nuse nutsuwo kple dekakpuiwo fe kpekpedeju nana.
48. Tso fifia da asi na fe 2003, moxexe na dolelea fe tadodzinuwo dziwowo le dukome, le esime woanya nusiwo nana be dolelea kaka na eye wonana be dukome viwo, axo dolelea boboe eye woatsa de le eme, kple susu sia be magblé nu le amesiwo, de susua dewo ta xo dolele sia eye le akonta nana le lamesè nyawo gome ate nu axo dolelea kaba wu ameadewo.
49. Tso fifia da asi na fe 2005, nusè dodo avahoho de Sida nuti le dowa fewo le esime woawo moxexe na

dolelea fe dɔdɔwo kple dɔyɔyɔ dɔdɔwo le dziɖuɖu, dɔkuisiɔ dɔwɔfewo kple dɔwɔfe bubuwo me kple asidada ɔ dɔdɔwo dzi alebe amesiwo lé Sida la naxɔ kpekpedeɖu le wofe dɔwɔfe.

50. Tso fifia da asi na fe 2005, le dukɔme, le nutogã me kple le xexeame dɔdɔ wɔwɔ kple dɔdɔa dzi wɔwɔ be amesiame fe asi nateɖu asu mɔxexe na Sida fe dɔdɔawo dzi vevieto na dɔwɔla siwo yi na wɔadɔ le anyigbã bubu dzi le esime woaxɔ nyanyanawo tso lãmesè kple hadome gbenɔɔ dɔwɔfewo ɖuti.

51. Tso fifia da asi na fe 2003, wɔwɔ ɔ ayedzedze fe dɔdɔawo dzi le dɔyɔfewo hena mɔxexe na Sida xɔxɔ.

52. Tso fifia da asi na fe 2005, woakpɔ egbo be le dukɔwo katã me vevieto afisi dolelea gblé nu le fuũ la, woawo mɔxɔxe na dolelea fe dɔdɔwo le esime woatsɔ ɔ le dukɔa me wɔna vovovowo me kpe ɔ nyanyanana, hehenana kple nyakaka dɔdɔwo le gbegbogblo siwo gɔme dukɔme viwo se na la me ɖuti, bubudede dekonuwo ɖuti me, hena nɔɔ me siwo nana be woxɔna dolelea la dɔliɖɔli eye wɔado ɖusè amewo le wo dɔkuiwo dzi kpɔkpɔ nyuie le lɔlɔ wɔwɔ me la, mɔnukpɔkpɔ nana be amesiame nateɖu afle nudɔwɔnu veviwo abe ɖutsuwo kple nyɔnuwo fe aɖè si wɔado hafi awɔ lɔlɔ, abuidodo si wɔɔa kple dɔdɔ siwo ana be aɖitama ɖudɔwɔwɔ naɔ kpɔtɔ ; mɔnukpɔkpɔ nana be woaxɔ tofodɔ nyawo kple vu dɔdɔ kple edodo kpɔ, vu si le dzadze la ɖudɔwɔwɔ.

Dɔyɔyɔ nyuie alɔtsɔtsɔe na amesiwo xɔ dolelea to wonɔewo gbo dɔdɔ me.

53. Tso fifia da asi na fe 2005, woakpo egbo be ame alafa deka liawo fe 90 eye tso fifia da asi na fe 2010 sohewo, ntsuwo kple nyɔnu siwo xo tso fe 15 vaseɖe 24 dzi la fe alafa deka liawo fe 95 naxo nyanyanana, hehenana tso Sida nɔti vevieto na sohewo kple dɔwɔfe veviwo be woateɖu anya nu axe mɛ na Sida xoxo, asi le asi me kple sohewo, fome towo, dzilawo hehenalawo kple lamesɛ dɔwolawo.
54. Tso fifia da asi na fe 2005 woana be vidzi siwo xɔa dɔlelea la fe xexlɛ me na didi ava alafa deka liawo fe 20 eye tso fifia da asi na fe 2010 alafa deka liawo fe 50 le esime woakpo egbo be nyɔnu funo siwo yina dɔyɔfewo la fe alafa deka liawo fe 80 naxo nyanyananawo, tofodɔ nyawo kple mɔxexe na dɔlelea fe monu bubuwo, alebe nyɔnuwo kple vidzi siwo xo Sida vo la, woada gbe le wo nu nyuie bena vidada fe dɔlelea baba na via dzi naɖe kpɔto kple gbedada nyuieto le nyɔnu siwo xo dɔlelea la nɔti nyuie vevieto to lolɔnu nyuie dɔwɔfe siwo makaka nusi wokpo la o, tofodɔ nya kple vu dodo eye woada gbe le wonɔti to atikewo zazã me alo to atike siwo ate nu aɖpli vidada fe notsi le esime woakpo egbo be gbedada na yi edzi.

Doyoyo, megbenono kple gbedada

Doyoyo, megbenono kple gbedada nye nu
vevitowo na dɔa fe nyonyo.

55. Tso fifia da asi na fe 2003 woakpo egbo be dukome
dodo siwo wowo he kpe de nutome kpakple xexeme
dodowo nɔti la, wado kpe wodzi asi le asi me kple
xexeme dukowo abe dziɖuɖuwo kple xexeme habobo
siwo du tu na dɔa kpakple dukomeviwo kple dokuisino
dɔwofewo ene alebe wado nusè lāmesè nyawo
gbokpofewo eye woakpe ako kple nusiwo le fu dem
na atike siwo nudo woawo hena avahoho de Sida nɔti
la, siwo dome atike siwo dɔlela azā, vevieto
monukpokpo si ano anyi na atikeawo kpokpo kple wofe
asi, asi vovovo siwo woaka na atikeawo, adanu
monuwo kple doyoyo monuwo hã le.

Woadze agbagba be, woana be vivivi eye na yeyi
didia de la, Sida fe doyoyo monuawo na de ngo, vevieto
moxexe na dɔɔ le amenuwo, kple doyoyo monuawo
nudo wawo nyuie to nkulele de nusiwo nudo woawo
la nu nyuie me alebe nuawo nado do be asi nateju asu
dɔlelea dzi ; dɔwawo asi le asi me hena nusèdodo
dɔwonawo le atikewo fe nyawo gome kpe de esi
woawo na atikeawo kple amesiwo de atikeawo de
go nɔti alebe wado nuyeyewo de ngo, wado adzo
nuwo de ngo be woatsɔ afɔ kple xexame fe sea ;

56. Tso fifia da asi na fe 2005, dodo wowo le doyo nyawo gome, ngodede nyuieto kpokpo le wodzi wowome hena nusèdodo doyo monuwo le fome kple haho me, vevieto esi wowo na na domemayilawo kple lamesè dowa fewo be woate nu ayodo amesiwo lé Sida la, woano nku lem de wo nuti vevieto devi siwo xo dolelea eye woano megbe na ame, fome kple ameha si xo Sida dolelea la ; eye woado monukpokpo kple dowlawo fe dowa monuawo do , woakpo egbo be numama wonawo, gakaka wonawo kple adanu monu siwo katã hiã be woate nu ada gbe le dolelawo nu la nakpo dzidzedze, hekpe de atike siwo ayo doa, nusi wode dzesi le dolela nuti kple adanu monuwo kple doyo monu nyuietowo nuti.
57. Tso fifia da asi na fe 2003, woakpo egbo be wowo dodo le dukame alebe woano megbe na amewo, fomewo kple habobo siwo xo Sida dolelea ;

Sida kple ame fomea fe dzenawo

Wɔwɔ de amegbetɔ fe dzenawo kple efe ablɔde blibowo dzi le xexeame hiã nenye be wodzi be woade Sida fe nu gbegblè dzi kpɔto.

Bubudede amesiwo lé Sida fe dzenawo ɲuti nana be woda na asi de dɔdɔ nyuiewo dzi.

58. Tso fifia da asi na fe 2003, woawɔ sewo, gɔmedɔsewo kple dɔdɔwo, akakawo, ado ɲusèwo alo woawɔ de wodzi, alebe woade vovototo dede amesiwo lé Sida dome kple amesiwo axɔ dɔlele sia bobɔe dome da eye woakpɔ egbo be woawɔ wofe dzenawo kple ablɔde blibowo ɲudo nyuie, vevieto woana wo mɔnukpɔkpɔ be woaxɔ hehe, woaxɔ wofe domenyinuwo, woakpɔ dɔ awɔ, woaxɔ dɔyɔyɔ, woaxɔ kpekpedeɲu le hadome gbenɔnyawo kple lāmesè nyawo gome, woakpɔ gome le mɔxexe na dɔlelea, megbenɔnɔ kple gbedada nyawo me, woakpɔ gome le nyanyanana kple se si auli wota la me le esime woade bubu nusi nye woawo ɲuto to la ɲuti eye woawɔ dɔdɔ hena awawɔwɔ de amesiwo xɔ dɔlelea dede de aga fe wɔnawo ɲuti ;

59. Tso fifia da asi na fe 2005 , kuɖe nɔnɔme si me dɔlelea le ɲuti eye ku de alesi le afisiafi le xexeame nyɔnuwo kple dɛtugbiwo le dɔ sia lém dɔdɔ manɔ ɲui ta, woawɔ dɔdɔwo le dukɔame eye woatsɔ asi de wodzi wɔwɔ ɲuti, alebe woado ɲusè nyɔnuwo fe ɲɔdɔdɔ

kpɔkpɔ be woakpe ɔe wo ŋu be woawɔ wofe dzenawo
 ɲudo ; woado ɲusɛ ɲutsu kple nyɔnuwo be woawɔ
 wofe dɔdeasia be woadɔ wonɔewo gbɔ si afɔkua ɔeke
 mado mo ɔa o ; woana mɔnu nyɔnuwo be woale ŋku ɔe
 nya siwo ku ɔe gbɔdɔdɔ ɲutila ŋu alebe woawo awɔ
 ɔɔɔ be woakpe ɔe wonu be woale be na wodokuiwo
 be woma ga xɔ Sida dɔlelea o ;

60. Tso fifia da asi na fe 2005, woawɔ ɔe ɔɔɔawo dzi
 alebe woakpe ɔe nyɔnu kple ɔetugbiwo ɲuti be woale
 be na wodokuiwo be womaga xɔ Sida dɔlelea o, gbà
 to dɔyɔfe yi yi me, vevieto le belele na wofe nyɔnu
 nyenye nua kple lamesɛ nyawo hena vidzidzi me to
 hehenana xɔxɔ na mɔxexe na dɔlelea me, le esime
 woado ɲusɛ sɔsɔenyenye le ɲutsu kple nyɔnu dome
 le ɔe tsɔtsɔ le dekonu kple nusiwo le toxe le ɲutsu
 kple nyɔnu ɲuti me.

61. Tso fifia da asi na fe 2005, woakpɔ egbɔ be woawɔ
 dukɔme ɔɔɔowo eye woawɔ ɔe wodzi kaba, ɔɔɔ siwo
 anye hena ɲusɛdodo nyɔnuwo fe dɔwɔwɔ mɔnuwo,
 wofe dzenawo dodo ɔe ŋɔ kple wo ta kpɔkpɔ, hena
 dɔlelea xɔxɔ mɔnuwo dzi ɔe kpɔkpɔ to vovototo
 dede ame me kple funyafunya wɔwɔ nyɔnuwo kple
 ɔetugbiwo ɔe ɔa me, kpe ɔe kɔta wɔnawo,
 funyafunyawo, nyɔnuwo gbegblɛ kple amegbɔ dɔdɔ
 wɔna vlowo kple nyɔnuwo kple ɔetugbi tsɔtsɔ do
 adzɔ ɲuti ;

Amesiwo atenu axo dolele sia boboe la takpoko nyuie wu

Elebe woatsɔ nofe gbãto na amesiwo atenu axo dolele sia boboe la

Ɔusɛdodo nyɔnuwo fe dɔwɔwɔ mɔnu le vevie hena dolelea xoxo dziɛɛɛ kpoto.

62. Tso fifia da asi na fe 2003, alebe woatsɔ nu bubuwo akpe ɛ ɛɛ siwo wowo hena mɔxexe na dolelea xoxo si ku ɛ dɔwɔna siwoe nana be woate ɲu axo dolele sia abe amegbo dɔdɔ si ate ɲu ahe afoku ve kple adjitama ɲudo wowo to vukawo me ene ɲuti la, elebe dukɔ ɛsiade nawo ɛɛ alebe woanya nusiwo nana be amewo tenu xona dolele sia eye woadze ɲkulele ɛ wonu gɔme, abe ɲgo mademade, gadimɔnunyawo fe ke malimali, ahedada, nyɔnuwo ɛɛ ɛ aga, hehenana fe anyi manɔmanɔ, amewo ɛɛ ɛ aga le hahome, agbalɛ manyamanya, vovototo dede kotawo me, nusiwo woatsɔ alɛ be na ame ɛkui la fe anyimamano, nyɔnuwo, ɛtugbiwo kple ɛkakpuiwo gbo dɔdɔ yakatsyo fe nɔnɔme vovovoawo kple asitsatsa mɔnuwo. Elebe ɛɛ siawo natsɔ ɛ le amegboɛɛ nɔnɔme si hea dolelea ve me, anya ɛɛ siwo dzi woada asi ɛ na dolelea xoxo dzi ɛɛ kpoto, awo taɛɛzinuwo na wo wowo.

63. Tso fifia da asi na fe 2003, woawo dɔdɔwo alo woado nɔsɛ dɔdɔ siwo nya fomea fe dɔdeasi fe vevienyenye le dɔlelea xoxo dzi dɛdɛ kpɔtɔ wɔnawo me, ku dɛ hehenana kple tutudɔ nana dɛviawo me, eye wotsɔ dɛ le dekonu, xɔse hame kple bubuawo fe nyawo me alebe sɔhewo kple dɛviwo fe dɔlelea xoxo mɔnuwo dzi na dɛ kpɔtɔ, le esime woana mɔnukpɔkpɔ dɛtugbiwo kple dɛkakpuiwo be woayi gɔmedze suku kple suku gã siwo fe dɔdɔawo na dɛ mɔ be woafiã nu tso Sida dɔlelea nɔti sɔhewo; woana be afɔku manɔ afisi wole o, vevieto na dɛtugbiwo, le esime woado nyanyanana dɔwɔfewo fe dɔwɔnawo dɛ ngo, nenema ke wɔanye na hehenana le dzadze nyenye nyawo gome, woafɔ to dɔ na sɔheawo ku dɛ wofe hiãhiãwo nɔti; ado nɔsɛ dɔdɔwo le lãmesɛ nyawo kple vidzidzi nyawo me; ana be fomeawo kple sɔhewo hã fe asi nana dɔdɔ sia me awɔ dɛ mɔxexe na Sida dɔlelea kple dɔyɔyɔ fe dɔdɔawo dzi

64. Tso fifia da asi na fe 2003, woadã asi dɛ dɔdɔwo dzi le dukɔame, siwo dzi ne ehiã la, nutome kple xexeme susuwo aɔ kpe alo woado nɔsɛ esiwo li xoxo la alebe woado hahoa fe lãmesɛ nyawo dɛ ngo eye woakpɔ wo ta vevieto amesiwo sɔgbɔ xɔ dɔlekuia alo amesiwo wode dzesi be woate nu axɔ dɔlelea bɔbɔe ku dɛ dɔlelea fe dzɔtsofe, ahedada, amegbɔdɔdɔ wɔnawo, adjitama nɔdɔ wɔwɔ, agbea fe nɔsɛsɛ, amea dada dɛ afia de, tɔtrɔ siwo do mo dɛ le hadome gbenɔnyawo me kple amewo fe dzodzo le afia de ayi afia dɛ to dzizizi alo lɔlɔnu nyuie me nɔti.

Devi trɔ zu tsɔ̀evi to Sida dzi kple esiwo atenɔ axɔ Sida bɔbɔe

Devi siwo trɔ zu tsɔ̀evi to Sida dzi kple esiwo
atenɔ axɔ Sida bɔbɔe la hiã kpekpedɛnɔ tɔxe.

65. Tso fifia da asi na fe 2003, woawɔ dukɔme dɔdɔ siwo
dzi woawɔ dɔ tso fifia da asi na fe 2005 kple taɔɔdzinu
sia be :

Woana mɔnukpɔkpɔ dziduduwo, fomewo kple hahoa
be woakpe dɛ tsɔ̀eviwo kple dɛtugbi kple dɛkakpui
siwo lé Sida la nɔti be woano tefe nyuiea dɛ, be woano
dɔyɔfe yim woano wokpɔm, le esime woakpɔ egbɔ be
woayi suku, woakpɔ xɔ anɔ eme, woadu nu nyuie,
woayi dɔyɔfe kple hadome gbenɔnyawo fe dɔwɔfewo
abe dɛvi bubuawo ke ene, woakpɔ tsɔ̀eviwo kple dɛvi
siwo atenɔ axɔ dɔlele sia la ta be womaga wɔ
funyafunya wo, ade mama wome, adzra wo alo
womaxɔ wɔfe domenyinu o.

66. Woakpɔ egbɔ be womade mama wome o, woawɔ wɔfe
dzenawo katã nɔ le esime woado dɔwɔna si woatenɔ akpɔ
kple nɔku la dɛ nɔ alebe dɛvi siwo trɔzu tsɔ̀evi kple esiwo
atenɔ axɔ dɔlelea la maganye amesi woade dɛ aga o.

67. Hahoa kpekpe le xexeame, vevieto dukɔ siwo nana
ga, hahoa kple dɔkuisinɔnɔ dɔwɔfewo fe dɔwɔlawo
be woatsɔ nane akpe dɛ dukɔme dɔdɔawo nɔti, dɔdɔ
siwo wowɔ be woakpe dɛ dɛvi siwo trɔ zu tsɔ̀evi to
Sida dzi kple esiwo ate nɔ axɔ dɔlelea le nuto siwo
me dɔlelea le kple dukɔ siwo me dɔlelea bɔ le eye
woana kpekpedɛnɔ tɔxe Afrika dukɔ siwo le
Sahara fe anyigbe me la.

Nusi Sida gblè na le hadome gbenonyawo kple gadimɔnunyawo me la dzi dɛdɛ kpɔto

Ne woho ava dɛ Sida ɲuti la, ekema wole dɔwɔm na ɲɔdɔdɛ si anɔ anyi dɔa.

68. Tso fifia da asi na fe 2003, elebe woanya nusiwo Sida gblè na le gadimɔnunyawo kple hadome gbenonyawo gome la, eye woawɔ dɔdɔ le go vovovowo me hena avahoho dɛ nusiwo dɔlelea hena vɛ la ɲuti le amegbetɔ fomea, hahoa kple dukɔame. Dɔdɔwɔwɔ le dukɔme hena ahedada dɛdɛ dɔ kple wodzi wɔwɔ dodo dɛ ɲɔgo ɔlebe nusi Sida gblè na le fomewo fe nukpɔkpɔwɔ ɲuti, wofe agbenɔnɔ mɔnuwo kple wofe hadome gbenonyawo fe dɔwɔfewo yi yi, belele si wotsɔ na na amewo, fomewo kple haho siwo ɲuti dɔlelea gblè nu le fũ la dzi na dɛ kpɔto ; ɲkulele dɛ nusiwo ado go tso Sida dɔlelea me le hadome gbenonyawo kple gadimɔnunyawo gome le goawo katã me la ɲuti, vevieto nyɔnuwo kple ametsitsiwo abe le wofe dɔdeasi abe amesiwo ayo dɔ kple le fome siwo me dɔlelea le la me ene eye woado wofe hiãhiã toxeawo ɲu.

Woagbugbo ɲɔdɔdɛ le gadimɔnu nyawo kple hadome gbenɔ nyawo gome fe dɔnyagbɔgbɔwɔ awo be woatsɔ afo kple hiãhiãwo, vevieto esiwo ku dɛ amewo

takpɔkpɔ le hadome gbenɔnyawo gome ɲuti be woakpɔ dɔfe na nusiwo Sida atɛɲu agblɛ le ɲɔdɛdɛ le gadimɔnunyawo, gadimɔnunyawo fe dɔwɔfe veviwo, dɔ fe ɲɔdɛdɛ kpɔkpɔ, dziɖuɖua fe nukpɔkpɔwo, ga siwo woɖe na le dziɖuɖua fe gawo me, siwo hena agbaɖuɖu va na la.

69. Tso fifia da asi na fe 2003, le dukɔa me, woawɔ sea ɖe hena amewo takpɔkpɔ le dɔwɔfe, amewo fe dzenawo kple woɖe nyenye kple amesiwo ate ɲu axɔ dɔlelea, asi le asi me kple dɔtɔwo kple dɔwɔlawo tɛfɛnɔlawo, le esime woatsɔ ɖe le xexeame fe ɖoɖo siwo ku ɖe Sida le dɔwɔfe ɲuti la me.

Numekuku kple ɲgɔdede

Zi alesi atikea deke meli na Sida o la, ele vevie be woayi numekuku kple ɲgɔdede dɔwɔnawo dzi.

70. Dɔwɔnawo dodo de ɲgɔ alebe numekuku hena abɔtasi tike wɔwɔ natsɔ, le esime woado ɲusɛ dukɔme numekuku mɔnuwo, vevieto le dukɔ siwo le ɲgɔdede mɔ dzi la me, vevieto afisi dɔlekuiawo bɔ de le nuto siwo me wɔle nugblɛm le la me ; gawu la, elebe woano megbe na ga si woazã le numekuku, ɲgɔdede fe dziyiye eye woado ɲusɛ eyama le dukɔme kple xexame, kple numekuku le atike ɲudɔwɔwɔ, hadome gbenɔɔ, dekɔnu kple alesi amewo nawɔ kple le amatsi wɔwɔ nyawo me alebe woadɔ mɔxexe na dɔlele kple dɔyɔyɔ fe mɔnuawo de. Woana mɔnu le mɔxexe na dɔlele fe aɖaɲudɔwɔnawo, dɔyɔyɔ kple gbedada ku de Sida ɲuti, (dɔxɔ le amɛɲuwo kple ɲutete, kple dɔlele si woatenɲu axɔ le amɛɲu to amegbɔ dɔdɔ me) he kpe de nɔnɔme siwo me nyɔnuawo tona wɔ na ɲkulele de nu ɲu kple dɔlekuiwo vevieto, abɔtasitike siwo dze, siwo mahe afɔku ve o eye wome xɔnu fuũ o, wozazã, alesi woawɔ anya be dɔ sia le amea ɲu, vudodo kpo kple mɔnu siwo dzi woato axe mɔ na dɔlelea xɔxɔ vevieto alesi deɲi atɛɲu axɔe tso dada gbɔ ; woana amewo nase nusiwo wɔa dɔ de dɔlelea dzi la gɔme kple dɔdɔ siwo woawɔ hena avahoho de ɛɲuti abe ga si woazã la fe agbɔsɔsɔ de edzi kple dɔwɔwɔ asi le asi me kadede fe anyinɔɔ le dziɖuɖu dɔwɔfewo

kple dɔkuisinɔnɔ dɔwɔfewo dome ene ; woakpɔ egbo be numekuku dɔawo nava eme bɔbɔe ; woakpɔ egbo be dɔawo natsɔ afɔ kple dɔdɔ kɔkɔ tɔwo ;

71. Megbenɔnɔ kple ɲusɛdodo numekuku nudowɔnuawo fe ɲɔdɔdede le dukɔme kple xexeame, dɔlekuiwo dodo kpɔ fe mɔnuawo, ɲkulele dɛ nu ɲu mɔnuawo dɔdɔdɔ, nuawo lele kpɔ kple wo kaka, ɲusɛdodo aɔɲɔnyalawo tutuɔdɔ kple hadome dzɔdzɔme ɔɲɔ nyalawo tutuɔdɔ, ɲkulele dɛ dukɔ siwo me dɔlelea xɔ anyi nɔ dɔ la ɲuti nyuie abe dukɔ siwo le ɲɔdɔdede fe mɔ dzi kple dukɔ siwo me dɔlele atɛɲu akpɔ ɲɔdɔdede le kaba ene.
72. Woawɔ dɔdɔ nyuitɔ siwo atɛɲu ana be woale ɲku dɛ dɔyɔyɔ mɔnu nyuietɔ, wofe nɔgbegblɛ, nusiwo woatɛɲu ahe ve, atike sɔ gbɔ zāzā, kple atike fe dɔ mawɔmawɔ, eye woawɔ dɔdɔ siwo ana be woale ɲku dɛ nusi gbɛdada ate ɲu awɔ le Sida ɲuti kple nɔnɔme siwo ahe afɔku ve la.
73. ɲusɛdodo kpekpeɔɔɲu nana kadɛde le xexeame kple nutoame vevietɔ kpekpeɔɔɲunana kadɛde le Dzigbe kple Anyigbe dukɔwo dome, kpekpeɔɔɲunana kadɛde le Anyigbe dukɔwo dɛdɛ dome kple le akpa etɔawo dome, kuɔɔ aɔɲɔ mɔnu nyuietɔwo tsɔtsɔ tso afia dɛ ayi afia dɛ ɲuti, ku dɛ tefe si amɛawo le la ɲuti be na mɔxexe na Sida dɔlelea kple edada, nɔnyawɔewo dɔlɔdɔli, dɔyɔyɔ mɔnu nyuietɔwo, aɔɲɔ ɲutinu-nyawo kple numekukuawo fe akɔɲta nanawo dɔlɔdɔli kple ɲusɛdodo ONUSIDA fe dɔwɔnawo le dɔdɔ sia me. Le go sia me, woana kpekpeɔɔɲu alebe numekuku dɔwɔnawo fe akɔɲtanana mamleawo kple ɲɔdɔdede fe akɔɲtanana mamle siwo wowɔ asi

le asi me la, amesiwo katã le numekuku dɔa me la,
na mae kple wonɔewo si adi fiãa alea be amesiame
na kpekpeɖeɖu eye kuɖe sea ɲuti la eye woa vu
eme be woma de akpa ɖeke dzi le numekuku dɔwɔnawo
me o.

74. Tso fifia da asi na fe 2003, woakpɔ egbo be numekuku
ɖoɖo siwo katã wowo ku ɖe Sida dɔyɔyɔa ɲuti abe
amatsi wowo kple abotasitikewo ene siwo li ke ɖe
xexeme ɖoɖowo dzi kple dɔyɔyɔ mɔnu nyuietowo la,
woanya ga si woxo to dɔdzikpɔha le dokuisiwo dzi,
amesiwo fe takpekpe me amesiwo xo Sida dɔlelea
kple dɔyɔlawo anɔ.

Sida le nuto siwo me masomaso kple dzodzɔ me nuɖavemewo le

Masomasowo kple dzodzome nuɖavemewo nana be Sida keke na ta.

75. Tso fifia da asi na fe 2003, woawɔ ɖoɖo le nutowo me eye woadze wodzi wɔwɔ gɔme, woatsɔ nyanya nana, mɔxexe, dɔyɔyɔ kple gbedada ade ɖoɖo si wowo la me ku ɔe nɔnɔme vevi siwo li la ɲuti le esime woakpɔe dzesi be dukɔmevi siwo ava si, kpekpeɖeɲu nana alɔtsɔtsɔe fe wɔnawo, dzodzome nuɖavemewo, nuɖavemewo, vevieto sitsofe dzilawo kple amesiwo dzo le anyigbã ɔe dzi yi anyigbã bubu dzi, abe nyɔnuwo kple ɔeviwo ene woenye amesiwo xɔ na Sida kabakaba wu, eye ne ehiã la, woatsɔ Sida ade xexeme dukowo fe kpekpeɖeɲu nana ɖoɖoawo me.
76. Woabia tso dukɔfofuawo fe habɔbɔa fe dɔwɔlɔdze vovovoawo, nutome habɔbɔwo kple xexeme habɔbɔwo kpakple habɔbɔ le ɖokuisi, siwo nana kpekpeɖeɲu le xexeme ɔo ɔe dukɔ siwo me masomaso le la si be woatsɔ nusiwo ku ɔe mɔxexe, dɔyɔyɔ kple nyanyanana tso Sida ɲuti la ade wofe ɖoɖoawo me eye woana nyanya wofe dɔwɔlawo, atu wo ɔo tso Sida ɲuti.
77. Tso fifia da asi na f 2003, woawɔ dukɔme ɖoɖo hena avahoho ɔe Sida ɲuti le dɔwɔfe siwo me amewo dona

awu dɛka fomevi le la me nenyɛ be ahiã la, abe asrafowo kple dukɔa taviuli dɔwɔlawo ene, eye woake ŋku dɛ monu siwo dzi woato awɔ dɔwɔla siawo ŋɔɔ, amesiwo xɔ tutuɔɔ ku dɛ Sida dɔlelea ŋuti la ŋu, kple woƒe susu nyonyo le go sia me be woawo hã woanɔ nyanyanana kple mɔxexe ƒe dɔwɔnawo me, abe le kpekpeɖeɖu nana alɔtsɔtsɔɛ, kpekpe dɛ amewo ŋuti, kpekpeɖeɖu nana le dzɔdzɔme nuvavemewo kple kpekpeɖeɖu nana bubuwo me ene.

78. Tso fifia da asi na ƒe 2003, woakpo egbo be nyanya-nana kple tutuɔɔ nana tso Sida ŋuti, kple ŋutsu kple nyɔnuwo ƒe wonɔewo gbo dɔɔ dɔɔ nana dɔɔ siwo wowo na dukɔ taviuli nyawo ƒe dɔwɔlawo kple dɔwɔla siwo hã noa xexeme dɔwɔnawo na ŋutifafa lélé dɛ te la me, le esime woayi hehenana kple mɔxexe ƒe ŋuteteawo dzi, he kpe dɛ takpekpe siwo woawo hafi aɔ amewo dɛ dɔ gbe la ŋuti ;

Nudwɔnuwo

Womate ɲu aho ava de Sida ɲuti ne nudwɔnu yeyewo kple esiwo akpe de eɲuti eye woano anyi ɖaa la mele eme o.

79. Woakpo egbo be nudwɔnu siwo wotsɔ na hena dɔwɔwo le xexeme godoo na avahoho de Sida ɲuti la, woazã wo nyuie, woawo eɲudo ɖaa eye woakpo egbo be woahɛ akɔɲtanana nyuiewo ve.
80. Tso fifia da asi na fɛ 2005, vivivi, woake de fe ɖeka fe gazazã si anye tso milliard 7 vasede 10 dzi la ɲuti hena avahoho de dɔlelea ɲuti le duko siwo fe ga mesogbo o la me, kple duko siwo me dɔlelea le alo esiwo me Sida akeke ta le la me, alebe woaxe mo na dɔlelea, kpe de dɔyɔyɔwo, gbedada kple megbenɔɔ na amesiwo xɔ dɔlelea kple Sida fe nugbegblẽwo dzi ɖede kpɔto ɲuti, eye woada asi de ɖodo siwo hiã la dzi be woake de nudwɔnu siwo hiã la ɲuti, vevieto duko siwo nana nu la gbo kple ga si woade le dukɔme gakakawo dzi, kuɖe nusiwo le duko siwo me dɔlelea le nu gblẽm le wu la fe nuawo fe agbomasomaso ɲuti ;
81. Woabia tso xexeme dukɔwo si, ne anyo la, be woana kpekpedeɲu hena mɔxexe na Sida, le dɔyɔyɔ kple gbedada nyawo gome, be wɔayi na duko siwo le ɲɔdɔdede mɔdzi la me fe maxe maxee ;
82. Woada de dukɔme ga si woka na ɖodo tso Sida ɲuti la dzi, eye woawo ɖofea de ku de hiãhiãwo ɲuti eye woakpo egbo be woaka ga si ade la na nudwɔfe siwo katã fe ɲkume nusia kpo la kple akpa siwo hã

le eme la.

83. Woakpe duko dengo siwo mekpɔ wɔe o la be woadze agbagba, atso wofe dukɔme gawo fe alafa deka liawo fe 0,7 abe ngɔdede fe kpekpedeɲu nana ene, le taɔɔdzinu si wowo da di la nu, kple alafa deka liawo fe 0,15 vasede alafa deka liawo fe 0,20 dzi ana duko siwo mede ngɔo la, abe alesi woduiene, ne monukpo-kpo do wosi ko, ku de nua fe vevierɣenyɛ kple Sida fe nugbegblẽ fuɔ ɲuti.
84. Woabia vevie tso xexeme dukowo si be woana kpekpedeɲu le ɲutete siwo wowo le duko siwo le ngɔdede fe mɔ dzi la me, siwo tso wofe dukɔme fe nudɔwɔnuawo fe akpa gɔto de avahoho de dolelea ɲuti la me la le esime woadɔ de xexeme kpekpedeɲu nana na ngɔdede kpɔkpɔ la dzi, vevieto na duko siwo me dolelea gblẽnu le wu, abe Afrika, vevieto Afrika duko siwo le Sahara fe dzigbe me, le Caraïbes, duko siwo me Sida atɛɲu akeke ta le kaba kple nuto bubu siwo me dolelea le eye wotsɔ wofe nudɔwɔnuawo le ava hom de dolelea ɲuti vɔ mede o la me.
85. Woatsɔ doɔɔ siwo wowo hena avahoho de Sida ɲuti la ade kpekpedeɲunana na ngɔdede kpɔkpɔ kple ahedada dede da fe doɔɔawo me kuɔe hiahiaɔwo ɲuti, eye woado ɲusẽ dɔa wɔwɔ nyuie alebe nudɔwɔnu siwo woazã la me nako.
86. Woana xexeme dukowo nana wɔnawo me eye woakpe hahoa kple dokuisiɔ dɔwɔfewo be woadɔ asi de doɔ siwo hiã la dzi be woadɔ Sida fe nugbegblẽ le hadome gbenɔnyawo kple gadimɔnu nyawo gome dzi akpɔto le duko siwo le ngɔdede fe mɔ dzi, afisi dolelea gblẽ nu le wu la dzi kpɔto ;

87. Woado kpe susua de dzi enumake si akpe de dukɔ dahe siwo nyi fe fuũ la n̄uti eye woadui be woadɛ fe siawo da kaba vevieto le dukɔ siwo me Sida gblẽ nu le fuũ la me, ke dukɔ siawo ya la, woadui wodokuiwo dzi kuɛ ahedada deɛdeɛ n̄uti eye woate gbe de edzi be vi de siwo yewokpɔ tso fe maxemaxe me la, yewoatsɔe aka ga na ahedada deɛ de da fe doɔɔawo, vevieto, hena mɔxexe, gbedada kple doyɔyɔ kple megbenɔnɔ na amesiwo xɔ dolelea kple amesiwo do xɔ le amɛnu bubuwo le fu deɛ na la ;

88. Wobia be woadɔ asi de doɔɔ nyuiewo dzi kaba hena dofe didi na dukɔ siwo mede n̄gɔ o la fe fenyinyi kple dukɔ siwo le n̄gɔdede m̄ɔ dzi la fe akɔntawo, vevieto dukɔ siwo me Sida le nugblẽm le, aɔ ta n̄gɔdede si anɔ anyi daa la gbɔ to doɔɔ vovovo siwo woawo le dukɔ me kple xexeam la dzi, alebe fe nyinyi fe agba la nanya tso le yeyiɣi diadia de me eye tso esia dzi, woadɔ mɔnu siwo le wosi la do hena avahoho de Sida n̄uti, le esime woawo mɔnu siwo li, siwo ana be woa de fenyinyia dzi kpɔto la n̄udo abe mɔnu siwo woate nu atso atso fenyinyia de doɔɔ siwo ana be woaxe m̄ɔ na Sida kple doyɔyɔ kple gbedada le amesiwo Sida lɛ la nu ene.

89. Woado nusẽ dada de ga si woka le numekuku tso Sida n̄uti le dukɔme, le nutome kple xexeam la dzi, hena vevieto aɔaɔnu mɔnu yeyewo doɔɔ anyi na mɔxexe na dolelea yeyiɣi diadia de si maxɔ nu fuũ o, abe abɔtasi tikewo kple atike bubuwo ene, eye woado doɔɔ si anyo na do wɔwɔ la de n̄gɔ le ganyawo kpe nudɔwɔnu nyawo gome alebe woate nu afle abɔtasi tikeawo kaba nɛnye be wo wɔ wo wɔ.

90. Megbenɔnɔ na xexeme gakakanyawo hena avahoho de

Sida ɲuti kple lāmesẽ nyawo gbɔkpɔkpɔ dɔdɔ anyi si fe taɔɔdzinu enye be woaka ga hena dɔ gā ɔe wɔwɔ kaba hena avahoho ɔe Sida ɲuti si ali ke ɔe mɔxexe, dɔyɔyɔ kple megbenɔnɔ na amesiwo xɔ dɔlelea kple gbedada le wo ɲu eye le go evelia me hena kpekpe ɔɛɲunana dziɔduɔawo vevieto le ɲutete siwo wɔm wole hena avahoho ɔe Sida ɲuti, tefe gbãtɔ si wotsɔ na dukɔ siwo me dɔlelea le nugblẽm le wu, vevieto, Afrika dukɔ siwo le Sahara fe dzigbe, kple Caraïbes kpakple dukɔ siwo me dɔlelea le nugblẽm le wu la me, eye woaxɔ kpekpeɔɛɲunana tso dziɔduɔ kple ɔkuisino dɔwɔfowo gbɔ ade gakaka sia me, le esime woawɔ yɔyɔ na dukɔ siwo nana nu la, habɔɔwo kple adzɔtɔwo, vevieto atike dzrafewo, ɔkuisino dɔwɔfowo, dɔmenyotɔwo kple gatɔwo ;

91. Tso fiafia da asi na fe 2002, woɔɔ numedede wɔna ɔe anyi le xexeame hena ga biabia hahoa kple ɔkuisino dɔwɔfowo, le ONUSIDA fe kpɔkplɔte, to amesiwo lɔ le tefe vovovoawo la dzi, alebe woana ga hena avahoho ɔe Sida ɲuti kple hena lāmesẽ.
92. Woada ɔe ga si wɔna dɔwɔha kple dukɔme, nutome kple nutovime habɔɔwo la dzi alebe woakpe ɔe dziɔduɔawo ɲuti le dukɔme, nutome kple nutoviawo me le ɲutete siwo wɔm wole hena akɔkpekpe kple dɔlelea la me.
93. Woana mɔnukpɔkpɔ siwo hiã la habɔɔ siwo le kpekpe ɔe ONUSIDA kple ONUSIDA fe nuɲlɔla fe dɔwɔfea ɲuti la be woateɲu awɔ dɔ kple dukɔawo alebe woate ɲu awɔ ɔe nume dede sia fe taɔɔdzinuawo dzi ;

ηkulele de nu ηu

Ehiã be woale dɔ si wowɔ la me de asi eye woale ηku de ηgodede siwo wokpɔ la ηuti.

Le dukɔa me

94. Woano akɔŋta nam tso dɔ si wowɔ le dukɔa me la ηuti edziedzi, asi le asi me kple hahoa, vevieto amesiwo xɔ Sida dɔlelea, hatsotso siwo atɛɲu axɔ dɔlelea kple dɔɔɔlawo, ηgodede siwo do mo dɔ le dɔ siwo wowɔ la me, woanya akɔŋta kple nusiwo le mo xem na ηgodede kpɔkpɔ eye woakaka dɔ siwo wowɔ la fe akɔŋta nanawo.
95. Woada asi de ηkulele de nu ηu kple akɔŋtanana dɔdɔ nyuietɔwo dzi alebe woana kpekpedɛɲu be woanya ηgodede siwo do mo dɔ, eye woado ηkulele de nu ηu kple akɔŋtanana nudɔwɔnuwo anyi kple dɔxɔlameɲuwo fe akɔŋtanana nyuietɔwo.
96. Tso fifia da asi na fe 2003, woado ηkulele de nu ηu vavã fe nonɔmewo anyi alo ηusẽ dodo esiwo li tsã hena amesiwo lé Sida la fe dzena vevyawo dodo de ngo kple wo takpɔkpɔ ;

Le nutoame

97. Ne edze la, woanɔ Sida kple lãmesẽ nyawo fe akɔŋtawo de tanya siwo ηudɔ woawo le nutome

takpekpe siwo woḍo anyi na dudonunolawo, kple dukplolawo kple dudonunola gbātoḥo la me ;

98. Woḍo kpe akonṭananawo ṇuḍowḥo kple woxoxo dzi alebe nutome dɔdzikpohawo alo nutome habobowo nana ṇku lem de ṇḡodede siwo wokpo hena nutome ɔḍowo wḥo ṇuti eye le nutome fe ɔḍo veviwo gome, eye woana woanya akonṭanana siawo edziedzi ;
99. Woado ṇusē nyanyanana kple akonṭananawo ɔḍiḍi le dukowo dome tso alesi woawo de ɔḍowawo dzi kple ɔḍo siwo wḥo le numeḍeḍe sia me la ṇuḍowḥo, eye vevieto woana be kpekpeḍenunana kadede le dzigbe kple dzigbe dukowo dome kple le akpa etḥawo dome fe mevava ;

Le xexeame

100. Woawo yeyiḡi geḍe ṇuḍo eye ne eglo godo la ṇkeke ɔka ṇuḍo le fe me takpekpe gā me hena ṇkulele de nuṇlōlagā fe ɔwḥofea fe akonṭa nana tso ṇḡodede siwo do mo ɔa le numeḍeḍe de fe ɔḍowawo dziwḥo me kple numedzodzro tso akonṭanana sia ṇuti alebe woanya akonṭawo eye woanya dzizizi siwo li eye woabia ɔḍo siwo ana be woaga de ṇḡo de edzi ;
101. Woakpo egbo be nya siwo ku de Sida ṇuti la nana tanya siwo ṇuḍo woawo le takpekpewo katā me le dukɔfofuawo fe haboboa me la me.
102. Megbenono na susu siwo ana be woado takpekpewo, tutuḍo nana takpekpewo, nusosrō takpekpewo kple

dodowowo takpekpewo anyi hena nkulele de nya siwo
dzi woto asi le numedede sia me la nti eye le go sia
me, nusedodo gomekpokpo le takpekpe siawo me
eye wofe akontananawo kaka : xexeme takpekpe hena
gbedada le amesiwo le Sida dolelea nti si ava eme
kpuie le Dakar ; xexeme takpekpe adelia tso Sida
nti le Asie kple Pacifique ; xexeme takpekpe
wuivelia tso Sida kple doxolamenju to amenewo gbo
dodo me le Afrika ; xexeme takpekpe wuienelia tso
Sida nti, Barcelone (Espagne) ; xexeme takpekpe
ewolia tso amesiwo xo dolekuiwo kple amesiwo xo
Sida dolelea, Port of Spain, adanju kpekpedenunana
kadede le Latin Amerika kple Caraibes dukowo dome,
haboboa fe takpekpe evelia kple etolia tso Sida kple
doxolamenju to amenewo gbododo me nti, La Havane
kple xexeme takpekpe atolia tso doyo do amesiwo
xo Sida dolelea nti le afeme, Chiang Mai (Taïlande) ;

103. Mleba, hena monu nana be woafle atike veviawo,
monunana be woado nkulele de nu nu kple monuwo
anyi kple wo dzi wowo asi le asi me kple dokuisinono
habobowo kple ame bubu siwo tso de nya sia me
ku de atikeawo fe asi le xexea me nti ;

Míele bubu dem amesiwo katã wo nume
dɛdɛ hetsɔ amewo fe susu da dɛ Sida dɔlelea dzi
kple akɔkpekpe kple akɔnta vovovo siwo wohe ve
la dzi hele akpe dam na wo ;

Míeka dɛ dziɖuɖuwo fe dɔwɔwɔ vevi kple
ɲutetewo wɔwɔ dɛkae asi le asi me kple
dukɔfofuawo fe alɔdzeawo kple efe dɔwɔlɔdze
vovovoawo katã, hahoa, adzɔtɔwo kple dɔwɔfe le
ɖokuisiwo ;

Eye mlɔeba, míele biabiam tso dukɔwo katã
si be woadã asi dɛ ɖoɖo siwo hiã la dzi alebe
woawo dɛ numedɛdɛ sia dzi le dɔwɔwɔ asi le asime
kple ame vovovoawo kple hahoa me.

Woda asi dɛ edzi le dukɔfofuawo fe habɔbɔa fe takpekpe
tɔxe tso Sida ɲuti me.

Doɖo A/RES/S-26/2

fe 2001 fe yleti Masa 27 lia.

Ne mihiã nyanyanana bubuwo la, mido
go kple :

Dukofofuawo fe haboboa fe dodo deka
tso Sida nuti (UNAIDS)

Programme commun des Nations Unies sur le VIH/SIDA

ONUSIDA

UNICEF • PNUD • FNLIAP • PNUCID
UNESCO • OMS • BANQUE MONDIALE

20 Avenue Appia
1211 Genève
Suisse

Tel : (+ 4122) 791 4651

Fax : (+ 4122) 791 4165

Mel : Unids@unids.org

Internet : www.unids.org.

nyanyanana nyawo fe dowafoea

Bureau S. 955. N.U

New-York. NY 10017

E.U

Fax (212) 963-0536

Mel : mediainfo@un.org

internet : www.un.org/ga/aids.

Dukofofuawo
fe habobo

Programme commun des Nations Unies sur le VIH/SIDA

ONUSIDA

UNICEF • PNUD • FNUAP • PNUCID
UNESCO • OMS • BANQUE MONDIALE